

Posudek školitele disertační práce

Název práce: **Komunistická strana Československa v období tzv. normalizace**

Autor práce: Mgr. Martin Štefek

Jméno školitele: PhDr. Jan Bureš, Ph.D.

Práce je obhajována na Ústavu politologie FFUK

Hodnocení:

Předložená disertační práce je výsledkem dlouhodobého výzkumu dějin KSČ a komunistického režimu v Československu, kterému se kolega Štefek soustavně věnuje již od bakalářského studia, a pod mým vedením zpracoval v bakalářské práci problematiku vnitřních proměn v KSČ v letech 1987-1989, přičemž na svůj výzkum navázal v diplomové práci (KSČ a proces přestavby). Přístup kolegy Štefka byl po celé doktorské studium velmi zodpovědný, jako student řádně plnil své studijní povinnosti. Publikoval také celou řadu odborných článků a kapitol v kolektivních monografiích; za všechny mohu jmenovat kapitolu o české politické kultuře po roce 1989 v kolektivní monografii vydané Metropolitní univerzitou Praha a nakl. Grada.¹ Své dosavadní poznatky shrnul v nejnovější – a první samostatné publikaci, nazvané „*Za fasádou jednoty. KSČ a SED po roce 1985.*“ Jeho odborná erudice byla vysoce oceněna i nabídkou, kterou dostal od prof. Archie Browna, a již využil k ročnímu studijnímu pobytu na Oxfordské univerzitě.

Předložená práce je založena jednak na rozsáhlém archivním výzkumu v českých a německých archivních fondech, a jednak na zevrubném studiu historické a politologické literatury české a zahraniční provenience, vztahující se k dané problematice.

V teoretické rovině práce navazuje na koncepty pluralismu v sovětských systémech, jak se rozvíjely v západní „sovětologii“ v 60. a 70. letech (zejm. práce G. Skillinga). V řadě autorových rozborů se tak čtenář vlastně seznamuje s dějinami výzkumu sovětských režimů, koncepčními spory a vývojem politologických teoretických přístupů k této problematice. I tento aspekt Štefkovy práce svědčí o jeho hlubokých znalostech zkoumané tematiky. Obdobně přínosnou je druhá kapitola, pojednávající o vývojových peripetiích teorie totalitarismu. Kolega Štefek zde pracuje s celou řadou v české odborné literatuře málo či vůbec necitovaných západních prací, a ukazuje mnohovrstevnatou úroveň tohoto vývojového konceptu a jeho problémů. Kolegu Štefka zajímá především otázka pluralizace československého komunistického režimu, její klíčové příčiny a limity. Jde mu především o dotvoření původního

¹ (Bureš-Just-Charvát-Štefek: Česká demokracie po roce 1989. Institucionální základy českého politického systému, Grada, MUP, Praha, 2012, str. 427-464)

Skillingova teoretického rámce, a to na základě novějších poznatků historické vědy i politologie. Za jeden ze základních stavebních kamenů sovětského politického systému považuje Štefek kádrovou politiku; tuto tezi dokládá analýzou vzájemné souvislosti kádrových změn v mocenském systému východoněmecké SED a decentralizací východoněmeckého režimu v 60. letech.

Autor detailně analyzuje kádrovou politiku KSČ v 60. letech a tuto analýzu následně využívá k výzkumu problematiky obnovení vedoucí úlohy strany v době normalizace. Poukazuje přitom na pluralizační tendence režimu, jež se v 60. letech objevovaly, a analyzuje je v kontextu postupující vědeckotechnické revoluce. Za přínosnou, a v mnohém objevnou, považují Štefkovu tezi o postupném prosazování se vlivu modernizace na řídicí procesy ve vedení strany, které v druhé polovině 60. let vyvrcholily omezováním prostoru pro nomenklaturu ve prospěch víceméně meritokratických kritérií výkonnosti. Z hlediska dosavadních přístupů odborné veřejnosti k problematice pražského jara považují za mimořádně originální a zajímavou autorovu analýzu reformního procesu právě z pohledu postupného rozpadu systému nomenklatury, který Martin Štefek prezentuje jako klíčovou podmínku pluralizace režimu.

Na zevrubném archivním výzkumu je následně založena analýza proměn kádrové politiky po srpnové okupaci 1968. Tu pak autor uzavírá formulováním vlastních závěrů, a především návrhu vlastního modelu závislosti pluralizace či recentralizace moci v komunistickém režimu na míře rigidity kádrové politiky strany.

Práci kolegy Martina Štefka považují za vysoce přínosnou pro další výzkum problematiky komunistických režimů v různých fázích jejich vývoje, a svým způsobem za vyvrcholení jeho dlouholetého studia tematiky pokusů o reformy čs. modelu komunistického režimu v období pražského jara a následně v době přestavby v 80. letech.

Předkládaná disertační práce provokuje čtenářovou svým brilantním analytickým myšlením, rozsáhlými znalostmi zkoumané látky i historie předchozích výzkumů a teoretických konceptů, jakož i originálními postřehy a závěry. Přináší nové odborné poznatky a ve vysoké míře tak převyšuje nároky kladené na tento typ prací. Práce je napsána svěžím a čtivým jazykem, a je prostá chyb či překlepů; autor řádně pracuje s citacemi a odkazy.

Práci proto velmi rád doporučuji k obhajobě a v případě úspěšného obhájení také k vydání tiskem.

V Dobříši, dne 28. 11. 2016

PhDr. Jan Bureš, Ph.D.